

สรุปรายงานการประชุม

ตามที่ได้ผู้เขียนได้เข้าร่วมประชุมวิชาการ SHEE (Science and Health Education Excellence) ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 23–24 เมษายน 2568 โดยศูนย์ความเป็นเลิศด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการทำวิจัยทางการศึกษาในบริบทของวิทยาศาสตร์สุขภาพ รวมถึงส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนางานวิชาการอย่างรอบด้าน

เพื่อให้การเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และประโยชน์ที่ได้รับไปยังหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม จึงขอสรุปสาระสำคัญของการประชุมครั้งนี้ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

1. เนื้อหา ความรู้ และทักษะที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรม สรุปสาระสำคัญของเนื้อหาวิชาการที่ได้รับตลอดระยะเวลาการอบรม รวมถึงประเด็นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

2. การนำมาใช้ประโยชน์ในงานของหน่วยงาน และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา วิเคราะห์แนวทางการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานของหน่วยงานอย่างเหมาะสม พร้อมเสนอแนวคิดเชิงพัฒนา

3. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกอบรม แสดงความเห็นต่อหลักสูตรในภาพรวม ครอบคลุมเนื้อหาวิชาการ รูปแบบการจัดกิจกรรม และความคุ้มค่าในการเข้าร่วมประชุม เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในอนาคต

1. เนื้อหา ความรู้ ทักษะ ที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรม

วันที่ 23 เมษายน 2568

สรุปสาระสำคัญหัวข้อ “แนวโน้มงานวิจัยด้านการศึกษาศุขภาพ: จากอดีต ปัจจุบัน สู่อนาคต”

การบรรยายเริ่มจากการตั้งคำถาม “วิจัยคืออะไร” เพื่อชวนผู้เรียนสะท้อนคิด โดยชี้ให้เห็นว่าวิจัยคือการค้นหาความจริงด้วยกระบวนการที่น่าเชื่อถือ มีเป้าหมายเพื่อสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ที่น่าไปใช้ได้จริง แนวโน้มงานวิจัย แบ่งเป็น 2 เฟส

- ปัจจุบัน: มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนการสอน วัสดุ และหลักสูตร เช่น PBL, Portfolio, Simulation
- อนาคต: วิจัยจะเน้นการข้ามศาสตร์ การใช้เทคโนโลยีขั้นสูง (AI, Big Data, VR/AR) และการทำงานร่วมกันข้ามวิชาชีพ

8 เทรนด์เด่นที่คาดว่าจะเป็หัวข้องานวิจัยในอนาคต ได้แก่

1. เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (VR, AR, Microlearning, Gamification)
2. การเรียนรู้แบบสหสาขาวิชาชีพ (IPE)
3. ความหลากหลาย ความเท่าเทียม และวัฒนธรรม (DEI)
4. การเรียนรู้ในชุมชน & EPA
5. การศึกษาแบบองค์รวม (Bio-Psycho-Social)
6. สุขภาวะของผู้สอนและผู้เรียน (Mental Health & Compassion)
7. การใช้ข้อมูลขับเคลื่อน (Data-Driven Education)
8. ความเป็นสากลของหลักสูตร (Globalization in Health Education)

การบรรยายยังแสดงตัวอย่างเครื่องมือใหม่ ๆ ที่ใช้ในการสอน เช่น **Escape Room Simulation**,

Manikin, และ **AI-generated scenarios** พร้อมกับการเน้นว่าในอนาคต "การทำงานเป็นทีมข้ามวิชาชีพ" จะกลายเป็นมาตรฐานของการเรียนรู้ในสาขาศุขภาพ

หัวข้อ “แนวทางการวิจัยทางการศึกษาสำหรับวิทยาศาสตร์สุขภาพ”

1. แนวโน้มการวิจัยทางการศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

วิจัยการศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพกำลังขยายไปสู่มิติใหม่ เช่น AI, Globalization, Simulation-Based Learning, Interprofessional Education และ Competency-Based Education รวมถึงแนวโน้มการใช้ Outcome-Based Education และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม เช่น ChatGPT หรือ Telehealth

2. การตั้งปัญหาและเขียนคำถามวิจัย

ปัญหาวิจัยควรมาจาก Pain Point จริงในพื้นที่การเรียนการสอน

คำถามวิจัยควรชัดเจนและสอดคล้องกับกรอบแนวคิด โดยใช้กริยาเชิงปฏิบัติในการเขียนวัตถุประสงค์ เช่น ศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ

3. ตัวแปรและกรอบแนวคิด

ควรเชื่อมโยงตัวแปรอิสระ/ตามกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และตั้งสมมติฐานอย่างมีหลักสถิติ

4. การตั้งชื่อและการอธิบายประโยชน์ของงานวิจัย

ชื่องานควรสั้น กระชับ และเข้าใจง่าย ไม่เกิน 20 คำ และควรเขียนประโยชน์ที่มุ่งนำไปใช้ได้จริง

5. การเลือกประเภทงานวิจัย: ปริมาณ / คุณภาพ / ผสม

เน้นการเลือกวิธีวิจัยตามคำถาม เช่น Quantitative สำหรับความแม่นยำ Qualitative เพื่อความลึก และ Mixed Methods เพื่อเสริมความสมบูรณ์

6. ทบทวนเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ควรใช้ฐานข้อมูลคุณภาพ และเทคนิค Boolean, MeSH, Truncation ในการค้นคว้า พร้อมเลือกทฤษฎีที่ตรงกับคำสำคัญ

7. ค้นหาทฤษฎีการศึกษาอย่างไรให้คุ้มค่า

ใช้กลยุทธ์ PICO และการจัดการข้อมูลคำค้นเพื่อให้ได้ทฤษฎีการศึกษาที่ตรงกับหัวข้อ

วันที่ 24 เมษายน 2568

สาระสำคัญที่ได้จากการประชุม

1. ประชากรและตัวอย่างในงานวิจัย (Quantitative & Qualitative)

การวิจัยเชิงปริมาณเน้นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีลักษณะเฉพาะและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้สถิติ เช่น Taro Yamane หรือ Power analysis

- ในขณะทำการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) เช่น Expert Sampling หรือ Snowball Sampling โดยเน้นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงหรือมีข้อมูลเชิงลึกในประเด็นที่ศึกษา

2. วิธีการสุ่มและคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

- การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling), การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster) การสุ่มแบบชั้น (Stratified)

- ส่วนงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวทางเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องและยึดตามหลักความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation)

3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

- เชิงปริมาณ: สถิติเชิงบรรยาย (เช่น ค่าเฉลี่ย, SD) และสถิติเชิงอนุมาน (เช่น t-test, ANOVA, regression analysis)

- เชิงคุณภาพ: ใช้ thematic analysis, content analysis, inductive/deductive coding โดยต้องมีการแปลความหมายอย่างเป็นระบบ

4. ความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย

- งานวิจัยเชิงปริมาณ: ตรวจสอบ Validity (Content, Construct, Criterion) และ Reliability (เช่น Cronbach's alpha)

- งานวิจัยเชิงคุณภาพ: พิจารณา Trustworthiness (Credibility, Transferability, Dependability, Confirmability)

5. ประเด็นด้านจริยธรรมและ IRB

- หลักการสำคัญของ IRB: เคารพบุคคล (Respect for Persons), ก่อประโยชน์ (Beneficence), ความยุติธรรม (Justice)

- ข้อควรระวังกับกลุ่มอ่อนไหว เช่น เด็ก, นักศึกษา, ผู้ป่วย, หญิงตั้งครรภ์
- ตัวอย่างกรณีศึกษา เช่น การไม่ลงชื่อ consent ด้วยเหตุผลความปลอดภัยและความสมัครใจ

6. การใช้ AI ในการเขียนงานวิจัย

- AI ช่วยใน brainstorming, ตรวจแกรมม่า, สรุปบทความ, ทำกราฟิก และเขียนโครงร่าง
- เครื่องมือแนะนำ: Elicit, Consensus, Scholarcy, Connected Papers, ResearchRabbit
- มีแนวปฏิบัติที่เน้นความรับผิดชอบ: ต้องอ้างอิง AI อย่างเหมาะสม, หลีกเลี่ยง plagiarism และเข้าใจข้อจำกัดด้านความแม่นยำ

2. การนำมาใช้ประโยชน์ในงานของหน่วยงาน ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

จากการเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ ผู้เขียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการวิจัยในบทบาทของอาจารย์ในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยเฉพาะในการออกแบบโครงงานวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผล ตลอดจนการเลือกแนวทางการเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับลักษณะของคำถามวิจัยแต่ละประเภท นอกจากนี้ การเรียนรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังช่วยเปิดมุมมองใหม่ในการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับแนวโน้มของการวิจัยในระดับสากล

จากประสบการณ์ที่ได้รับ จึงขอเสนอข้อคิดเห็นเพื่อการพัฒนาของหน่วยงาน ดังนี้

- ควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ AI เพื่อสนับสนุนกระบวนการสังเคราะห์วรรณกรรม การจัดทำโครงร่าง และการเขียนงานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมการจัดตั้งทีมวิจัยแบบสหสาขาวิชา (Interdisciplinary Research Team) โดยเฉพาะในโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาเครื่องมือหรือสร้างนวัตกรรมใหม่
- พัฒนาระบบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรมในการวิจัยให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยและสอดคล้องกับมาตรฐานระดับภูมิภาคอาเซียน
- ส่งเสริมทักษะด้านการรู้เท่าทันงานวิจัย (Research Literacy) ควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติจริง และสนับสนุนให้เกิดชุมชนนักวิจัยภายในองค์กรเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

3. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกอบรม

หลักสูตรการประชุมวิชาการ SHEE ในครั้งนี้ได้รับการออกแบบมาอย่างครอบคลุมและลงลึก ทั้งในมิติของแนวคิดทางทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการนำเสนอที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการศึกษาและตัวอย่างจากสถานการณ์จริง ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถเข้าใจและตีความเนื้อหาได้อย่างชัดเจน พร้อมนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในบริบทของวิทยาศาสตร์สุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ วิทยากรที่ถ่ายทอดเนื้อหาเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงในด้านการวิจัยทางการศึกษา ถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเป็นระบบ ชัดเจน และตรงประเด็น ส่งผลให้ผู้เข้าอบรมได้รับองค์ความรู้ที่ทันสมัย เหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์และบุคลากรสายสุขภาพ อีกทั้งยังส่งเสริมแนวทางการทำวิจัยที่มีคุณภาพและเป็นไปตามหลักวิชาการ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเสริมความสมบูรณ์ของหลักสูตร ได้แก่:

- ขยายรูปแบบกิจกรรมให้มี work shop หรือกิจกรรมฝึกปฏิบัติเชิงลึก เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ฝึกใช้เครื่องมือหรือวิเคราะห์ข้อมูลจริง

- สนับสนุนให้มีระบบพี่เลี้ยง (mentoring system) และการจัดตั้งชุมชนนักวิจัย (research community) ภายในระดับคณะหรือสถาบัน เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนา
- พิจารณาจัดประชุมในรูปแบบต่อเนื่องประจำปี เพื่อส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพและเปิดโอกาสให้บุคลากรจากหลากหลายสถาบันได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน